

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**MAONI YA KAMATI YA BUNGE YA MIUNDOBINU
KUHUSU UTEKELEZAJI WA AZIMIO LA BUNGE LA
UENDESHAJI USIORIDHISHA WA SHIRIKA LA
RELI TANZANIA UNAOFANYWA NA
KAMPUNI YA RITES YA INDIA**

**MAONI YA KAMATI YA BUNGE YA MIUNDOMBINU KUHUSU
UTEKELEZAJI WA AZIMIO LA BUNGE LA UENDESHAJI
USIORIDHISHA WA SHIRIKA LA RELI TANZANIA
UNAOFANYWA NA KAMPUNI YA RITES YA INDIA**

1.0 UTANGULIZI

- 1.1 Mheshimiwa Spika**, katika Mkutano wa Bunge wa Kumi na Moja (11) uliofanyika mwezi Aprili, 2008; Mheshimiwa Said Amour Arfi, Mbunge wa Jimbo la Mpanda Kati, aliwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu Hoja binafsi iliyohusu uendeshaji usioridhisha wa Kampuni ya Reli Tanzania (TRL) unaofanywa na Kampuni ya RITES ya nchini India.
- 1.2 Mheshimiwa Spika**, Bunge lako Tukufu lilipokea Hoja hiyo na kuazimia kwa kuitaka Serikali kuisimamia Kampuni hiyo kwa kuondoa migogoro ya mara kwa mara kati ya Wafanyakazi na Menejimenti; kuweka uwiano mzuri katika Menejimenti baina ya Serikali ya Tanzania na Kampuni ya RITES na kuleta ufanisi mzuri na hatimaye kuwapunguzia na kuwaondolea kero watumiaji wa usafiri wa reli nchini.

2.0 HOJA HUSIKA

Mheshimiwa Spika, Hoja za msingi ambazo Serikali kwa kutumia vyombo vyake ilikuwa ni pamoja na kuangalia upya mkataba wa ukodishaji wa Shirika la Reli kwa Kampuni ya RITES ili kuondoa dosari zote zilizopo kwa maslahi ya Taifa.

- 2.1** Kuangalia upya uwiano wa ushiriki katika shughuli za Kiutawala na Menejimenti; pamoja na uwakilishi ndani ya Bodi ya Wakurugenzi ili kupata uwiano ulio sawa kati ya upande wa

Serikali ya Tanzania na wakodishaji wa RITES licha ya mgawanyo wa hisa, ambapo Tanzania ina hisa asilimia 49 na Kampuni ya RITES ina hisa asilimia 51.

- 2.2 Kwa kuwa baadhi ya Stesheni na Magenge ya Shirika la Reli Tanzania yamehujumiwa kwa kung'olewa vifaa mbalimbali (*vandalised*) na mengine kufungwa kabisa, hatua madhubuti zichukuliwe ili kuhakikisha usalama wa reli na vyombo vyake vyote.

3.0 UTENDAJI WA KAMPUNI YA RELI TANZANIA (TRL)

Mheshimiwa Spika, mara baada ya kusainiwa kwa Mkataba wa Ukodishaji wa lililokuwa Shirika la Reli Tanzania (TRC) tarehe 1 oktoba, 2007 na kuanza kufanya kazi zake; Kampuni hii ilikumbwa na matatizo lukuki ambayo baadhi yake mpaka hivi sasa hayajapata ufumbuzi. Matatizo hayo ni pamoja na:

- 3.1 Kupungua kwa mapato kutokana na TRL kutokuwa na mikakati mizuri ya kuwahudumia wateja wadogo wadogo wanaotumia reli hiyo, ambao awali walifikia asilimia 60. Watumiaji hao wadogo wadogo wa usafiri wa reli walishuka, ambapo sasa wamefikia kiwango cha asilimia 23 tu.

- 3.2 Menejimenti ya TRL kutozingatia baadhi ya vipengele vya Mkataba wa Ukodishaji; kwa mfano:

- Kutotoa taarifa za Hesabu zilizokaguliwa za Mwaka husika; na
- Kuchukua maamuzi mazito bila kuishirikisha Serikali kwa kusitisha huduma ya usafiri wa Reli kati ya Ruvu -Tanga – Moshi – Arusha na kudhamiria

kung'oa reli ya Kahe – Taveta; na kwamba reli yakutoka Moshi – Arusha na ile ya Kaliua – Mpanda sio (*economical*) na hivyo wanataka kuzirudisha reli hizo mbili RAHCO/ Serikalini.

- 3.3 Kumekuwepo na migogoro ya mara kwa mara kati ya Wafanyakazi na Menejimenti ya TRL hususan kutotekeleza makubaliano ya kulipa ngonyeza ya Mishahara ya kima cha chini iliyotajwa na kuafikiwa kati yake na TRAWU.
- 3.4 TRL kutozingatia misingi bora ya biashara na kutokuwa wakweli na wawazi kwenye sera yake ya biashara kwa wateja.
- 3.5 Menejimenti ya TRL kujipangia na kujilipa mishahara minono na marupurupu mengi yasiyo tozwa kodi yanayohamishiwa nchini kwao India.
- 3.6 Kutumia Injini ndogo na dhaifu za daraja la 73XX na hivyo kuwa na matumizi makubwa ya mafuta, na hivyo kuliongezea Shirika mzigo wa gharama za uendeshaji bila sababu.

4.0 MAPUNGUFU YA KIUFUNDI KATIKA MKATABA.

Mheshimmiwa Spika, katika majadiliano yetu na Serikali kupitia Wizara ya Miundombinu, Kamati ilibaini kuwa katika Mkataba wa Ukodishaji; kuna masharti ambayo, mkodishwaji alitakiwa kuyatekeleza. Hivyo Kamati imebaini kuna mapungufu kadhaa katika kutimiza masharti hayo kama ifuatavyo:

4.1 PERFORMANCE BOND

Kwa mujibu wa Mkataba TRL ilitakiwa iwe inalipa *Performance Bond* kiasi cha USD 2.0 Milioni kwa miaka mitano ya mwanzo kuanzia tarehe 10 oktoba, 2008 jambo ambalo TRL wameshindwa kuliteleza, na hivyo kwenda kinyume na kifunga 4-1(a) cha Mkataba.

4.2 CONCESSION FEE

Kwa mujibu wa Mkataba, TRL ilipaswa kulipa gharama za ukodishaji (*Fixed concession Fee*) ya USD 6.0 Milioni kwa mwaka na *variable Fee* ya asilimia 5 kwa miaka mitano (5) ya mwanzo. Aidha, malipo ya *Variable Concession Fee* yanatokana na mapato ya uendeshaji (*Gross Revenue*). Hivyo kuanzia tarehe 1 oktoba, 2008 TRL ilipaswa kulipa tozo hiyo jambo ambalo hadi sasa halijafanyika na hivyo kukiuka kifungu cha 18-3 (b) A cha Mkataba.

4.3 MAINTANANCE PLANS

Kwa mujibu wa Kifungu na 6-13 (a) (iii) A, ambacho kinaitaka TRL itumie *TRC Engineering Manual* ya 1962 ambacho kinaelezea nguvu kazi inayohitajika kutumika katika utengenzaji wa njia ya reli, ambayo haitumii mashine (*Manual Maintenance*); TRL wameshindwa kufanya hivyo na moja kwa moja kukiuka kifungu 18-3 (ii) f cha Mkataba.

4.4 TRL kama Mwajiri, kushindwa kulipa mishahara ya Wafanyakazi wake na kulazimisha Serikali ya Tanzania kulipa mishahara hiyo kwa niaba ya Kampuni hiyo.

5.0 UCHAMBUZI WA KAMATI

Mheshimiwa Spika, Kamati imechambua na kujadili kwa kina utekelezaji wa Maazimio ya Bunge na kubaini kuwa:-

- 5.1 Pamoja na kwamba Serikali ya Tanzania ina Hisa ya asilimia 49, Uongozi wa juu wa TRL haushirikishi Mtanzania hata mmoja, bali unashirikisha Wageni kutoka India peke yao.
- 5.2 Hali ya Utendaji wa TRL bado hauridhishi na malalamiko bado ni mengi. Hii inasababisha kuwepo kwa hisia kutoka kwa wadau wengi kuwa hakuna jitihada zozote zinazochukuliwa katika kuboresha huduma za reli nchini.
- 5.3 Kutokana na ufanisi usioridhisha, hali iliyojitokeza ni kuwepo kwa msongamano wa mizigo, na Makasha (*Containers*) katika bandari ya Dar es Salaam kwa sababu TRL wanashindwa kusafirisha mizigo ya ndani ya nchi pamoja na ile inayokwenda nchi jirani. Kwa upande mwingine kupunguza uhai wa barabara (*life span*) kutokana na kutumika zaidi kusafirisha mizigo kwa magari makubwa yaendayo mikoani na nje ya nchi.
- 5.4 Kushuka kwa kiwango cha kusafirisha mizigo na kujikita zaidi katika kusafirisha abiria.
- 5.5 TRL kutotumia Wataalam Wazalendo wenye uwezo waliopo katika Karakana ya Morogoro ya kutengeza Injini za treni na badala yake kujenga hoja ya kupeleka injini hizo India kwa matengenezo.
- 5.6 Kufanya manunuzi makubwa bila ya kufuata Sheria na Taratibu za Manunuzi kwa

kutotangaza Tenda za Manunuzi na kutoishirikisha Serikali ya Tanzania, ambayo ina Hisa ya asilimia 49 na badala yake kuelekeza manunuzi hayo India pekee.

- 5.7 Mabehewa yaliyoingizwa nchini kutoka India sio mapya bali ni chakavu na yenye uwezo mdogo. Mabehewa hayo yamepitwa na wakati na kukosa ufanisi unaokusudiwa.
- 5.8 TRL wamewaondoa Wafanyakazi katika Stesheni zilizopo kati ya Ruvu – Mnyuzi – Tanga na hivyo kusababisha Stesheni na nyumba zilizopo katika maeneo hayo kubomolewa na vifaa kuibiwa.
- 5.9 TRL wamepunguza kwa kiasi kikubwa magenge yanayotumika kwa ajili ya matengenezo ya Reli na hivyo kuhatarisha usalama wa wananchi.
- 5.10 Kamati ina wasiwasi kuwa taarifa ya Wizara inaeleza kuwa majadiliano ya kuangalia upya Mkataba wa TRL yanaendelea kwa muda mrefu bila ya kutoa muda wa kuhitimisha majadilino hayo.

6.0 MAONI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, baada ya Kamati kujadili na kutafakari kwa kina hali isiyoridhisha ya utendaji wa TRL, sanjari na maelezo ya kina yaliyotolewa hapo juu, Kamati ina maoni yafuatayo:

- 6.1 Kwa kuwa vipengere vingi vya Mkataba vimekiukwa na Menejimenti ya TRL kama ilivyoonyeshwa katika ukurasa wa 3 - 5, Kamati inaitaka Serikali ichukue mara moja hatua ya kutoa notisi ya miezi mitatu ya kurekebisha mapungufu yote yaliyojitokeza. Kinyume na

hivyo, kamati inaitaka Serikali ichukue hatua ya kuvunja Mkataba wa Ukodishaji wa TRL mara moja na kuanza mkakati mpya wa kumpata mwekezaji mwingine au RAHCO kwa niaba ya Serikali iendeshe yenyewe huduma za usafiri wa reli kama ilivyokuwa enzi za TRC, ili mradi Serikali inawezeza na kutoa mtaji wa kutosha.

- 6.2 Kwa kuwa Mikataba mingi imedhihirika kuwa ni mibovu kama huu wa TRL, Kamati inaona kuwa, wakati umefika sasa wa Serikali wa kuwachukulia hatua wote wale wanaofunga Mikataba mibovu, ambayo haizingatii maslahi ya Taifa.

7.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, sasa napenda kuchukuwa fursa hii kumshukuru Mheshimiwa Naibu Waziri Mhe. Hezekiah Ndahani Chibulunjé, ambaye aliwasilisha Taarifa ya Serikali kwa niaba ya Waziri wa Miundombinu. Aidha, natoa shukrani kwa Katibu Mkuu wa Wizara ya Miundombinu Mhandisi Bwana Omar A. Chambo pamoja na Wataalam wote wa Wizara na Uongozi wa Bodi na Menejimenti ya TRL; kwa kuipa Kamati ushirikiano wa hali ya juu katika kujadili hali ya Utendaji wa Shirika la TRL pamoja na kutoa ufafanuzi mbalimbali kwa Kamati pale ilipohitajika.

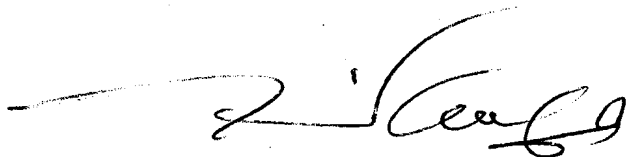
Mheshimiwa Spika, napenda kwa nafasi ya pekee niwashukuru Wajumbe wa Kamati yangu kwa michango yao mahiri iliyosaidia katika kutoa maoni juu ya uimarishaji wa Shirika letu la TRL. Napenda kuwatambua Waheshimiwa Wajumbe wa Kamati ya Miundombinu kama ifuatavyo: -

01. Mhe. Alh. Mohamed Hamis Missanga	-	Mwenyekiti
02. Mhe. Anne Kilango Malecela	-	M/Mwenyeiti
03. Mhe. Khadija Salum Al-Qassmy	-	Mjumbe
04. Mhe. Said Amour Arfi	-	"
05. Mhe. Gosbert Begumisa Blandes	-	"

06. Mhe. Paschal Costantine Degera	-	“
07. Mhe. Bakar Shamis Faki	-	“
08. Mhe. Felix Ntibenda Kijiko	-	“
09. Mhe. Paul Peter Kimiti	-	“
10. Mhe. Mkiwa Adam Kimwanga	-	“
11. Mhe. Suleiman Omar Kumchaya	-	“
12. Mhe. Dkt. Festus Bulugu Limbu	-	“
13. Mhe. Ephraim Nehemia Madeje	-	“
14. Mhe. Masolwa Cosmas Masolwa	-	“
15. Mhe. Joce Martin Masunga	-	“
16. Mhe. Mhandisi Herbet James Mntangi	-	“
17. Mhe. Dkt. Gertrude Ibengwa Mongella	-	“
18. Mhe. Mtutura Abdallah Mtutura	-	“
19. Mhe. Ludovick John Mwanazila	-	“
20. Mhe. Sigsfrid Seleman Ng'i tu	-	“
21. Mhe. Mwaka Abdulrahman Ramadhan	-	“
22. Mhe. Prof. Phillemon Mikol Sarungi	-	“
23. Mhe. Godfrey Weston Zambi	-	“

Mheshimiwa Spika, mwisho kabisa naomba kumpongeza na kumshukuru Dkt. Thomas D. Kashillillah; Katibu wa Bunge kwa kuipa Kamati ushirikiano na nyenzo zote muhimu katika kushughulikia hoja hii. Aidha, napenda pia kuwashukuru Makatibu wa Kamati hii Bwana James John Warburg na Bibi Justina Mwaja Shauri, kwa kuihudumia Kamati yetu, wakati wote, bila kuchoka na kufanikisha kuwasilishwa kwa Taarifa hii leo mbele ya Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha.

Alhaji Mhe. Mohamed Hamisi Missanga (Mb)

MWENYEKITI

KAMATI YA BUNGE YA MIUNDOMBINU

11 Februari, 2009